

Szűcs András

A járművezetéstől eltiltás végrehajtásának jelenlegi gyakorlata, különös tekintettel a bv. intézetek eljárásának törvényességére

Bevezető gondolatok

A járművezetéstől eltiltás speciális célja a Btk. 37. §-ában meghatározott általános büntetési célok mellett a közlekedés biztonságának, a közlekedésben részt vevők életének és testi épségének a védelme. A többi büntetőjogi szankcióhoz hasonlóan e mellékbüntetés is csak abban az esetben tudja betölteni társadalmi rendeltetését, ha végrehajtása hatékonyan, a vonatkozó jogszabályi előírások maradéktalan betartásával történik. Ha a végrehajtási tevékenység nem törvényes, nem váltja ki az állam törvényei iránti tiszteletet¹, s így az alkalmazott joghátrány sem éri el célját. Gyakorlati tapasztalatok alapján is igazolható az a tudományos tézis, mely szerint a hatékonyság feltételezi a törvényességet, vagy másképpen szólva, ha a végrehajtó szervek nem a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően járnak el, veszélyeztetik a bíróság által kiszabott szankció hatályosulását.

A fenti kiindulópontot elfogadva a jelen tanulmány alapját képező, 2008-ban elvégzett országos ügyészségi vizsgálat a járművezetéstől eltiltás végrehajtásában közreműködő állami és önkormányzati szervek, nevezetesen a bíróság, a büntetés-végrehajtási szervezet, a rendőrség, valamint a körzetközponti feladatokat ellátó települési önkormányzatok jegyzői (okmányirodák) e mellékbüntetés végrehajtása során kifejtett tevékenységének törvényességét vette górcső alá, megkülönböztetett figyelmet szentelve a mellékbüntetés tartamába beszámítandó időszakok vonatkozásában érvényesülő jogalkalmazói gyakorlatra.

A vizsgálat megállapításai

A bíróságoknak a járművezetéstől eltiltás végrehajtása során végzett igazgatási tevékenysége

A járművezetéstől eltiltás végrehajtásának folyamata azzal indul meg, hogy a bíróság a mellékbüntetésről – legkésőbb az azt kiszabó határozat jogerőre emelkedésétől számított három napon belül – külön értesítőlapot állít ki, majd azt leadja a kezelőiroda vezetőjének, aki az értesítőlapot haladéktalanul megküldi a végrehajtásra hivatott szerveknek.

¹ Lásd: Vókó György: Magyar Büntetés-végrehajtási jog, Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, 2006. 146.

Fő szabály szerint a bíróság az értesítőlapot egy példányban állítja ki, és azt az elítélt lakóhelye, annak hiányában az elítélt tartózkodási helye szerint illetékes körzetközponti feladatokat ellátó települési önkormányzat jegyzőjének küldi meg. A bíróság az értesítőlapot két példányban állítja ki, ha a járművezetéstől eltiltást végrehajtandó szabadságvesztés mellett szabta ki, kivéve, ha a szabadságvesztést az előzetes fogvatartással, illetőleg házi őrizettel teljes egészében kitöltöttnek vette, és az elítélt az ítélet jogerőre emelkedésekor szabadlábban van. A bíróság ilyenkor általában az értesítőlap mindkét (I. és II. jelzésű) példányát az illetékes bv. csoportnak küldi meg. Kivételt képez ez alól, ha a bíróság az elítéltet végleges hatállyal tiltotta el a közúti járművezetéstől, ebben az esetben ugyanis a bíróság az I. jelzésű értesítőlapot az illetékes körzetközponti feladatokat ellátó önkormányzat jegyzőjének (okmányirodának), a II. jelzésű értesítőlapot pedig az illetékes bv. csoportnak küldi meg.

Az értesítőlapok kiállítása és megküldése alapvető fontosságú, mert ezen intézkedések nélkül nem történhet meg a jogerős ítéletben kiszabott szankció végrehajtása. A vizsgálati tapasztalatok azt mutatják, hogy a bíróságok az általuk kiszabott járművezetéstől eltiltásról az előírt értesítőlapot szinte minden esetben kiállítják, és azt megküldik a végrehajtó szerveknek. Mulasztás e téren csak elvétve fordult elő.

Az egyik városi bíróság 2008. március 11. napján jogerős határozatával a vádlottat felfüggesztett szabadságvesztésre, valamint 1 évi közúti járművezetéstől eltiltásra ítélte. A bíróság a mellékbüntetésről a vizsgálat időpontjáig (2008. október 15.) nem küldött értesítőlapot az ügyben illetékességgel rendelkező okmányirodának.

Az értesítőlapok késedelmes kiállítása nem hiúsítja meg ugyan a végrehajtást, de mindenképpen hátráltatja annak folyamatát. Az ügyintézésre megállapított határidő túllépése több esetben is előfordult, esetenként a két hónapot is meghaladta.

Így pl. az egyik ügyben az ítélet jogerőre emelkedése és az értesítőlap kitöltése között 86 nap telt el, egy másik ügyben pedig 73 nappal a bíróság ítéletének jogerőre emelkedése után került sor az értesítőlap kiállítására.

Az egyik városi bíróság határozata 2008. március 6. napján lett jogerős, a mellékbüntetésről szóló értesítőlapot azonban csak 2008. június 10. napján állították ki.

A bírósági ügyintézés elhúzódása több esetben az értesítőlap késedelmes továbbításának volt tulajdonítható.

Az egyik vizsgált ügyben a bíróság ítélete 2008. július 28. napján emelkedett jogerőre. Az értesítőlapot még ugyanazon a napon kiállították, ám az csak 2008. szeptember 10. napján érkezett meg az illetékes okmányirodához.

Nem ritkán az okozott problémákat a végrehajtás során, hogy a bíróságok az értesítőlapokat nem a megfelelő címzettekhez továbbították.

Egy ügyben pl. a bíróság a végrehajtás alapjául szolgáló iratot az eljárásra hivatott okmányiroda helyett először a működési területén illetékes rendőrkapitányságnak küldte meg.

Az értesítőlapok hiányos, illetőleg pontatlan kitöltése szintén nagymértékben késleltetheti a szankció hatályosulását, hiszen ezeket az iratokat az okmányirodáknek előbb kijavítás végett vissza kell küldeniük az eljáró bíróságoknak, és csak ezt követően tudnak a végrehajtás érdekében érdemben intézkedni.

A vizsgálati tapasztalatok azt mutatták, hogy a bíróságok az értesítőlapokat általában helyesen töltik ki, hiányosságok, pontatlanságok a megvizsgált ügyekben viszonylag kevés alkalommal fordultak elő. Leggyakrabban előforduló hibaként az volt megfigyelhető, hogy a járművezetéstől eltiltás lejárataának napját nem tüntették fel a végrehajtás alapjául szolgáló dokumentumokon.

A vizsgálat során megállapítást nyert, hogy a jelenleg használatban lévő mellékbüntetési értesítőlap nyomtatvány nem tartalmaz rovatot a terhelt által elkövetett bűncselekmény megnevezésére vonatkozóan, holott ezt a vonatkozó jogi szabályozás egyértelműen előírja.

A bv. csoport előadója a II. jelzésű értesítőlapon feljegyzi az ítélet jogerőre emelkedésétől a szabadságvesztés megkezdéséig a mellékbüntetésbe beszámítható időt, s azt a szabadságvesztésre vonatkozó értesítőlappal, valamint az ítélet két kiadmányával együtt átadja a bv. intézetnek. Amennyiben a bíróság a fogva lévő terheltre vonatkozó értesítőlapot közvetlenül a bv. intézetnek adja át, a bv. előadó a II. jelzésű mellékbüntetési értesítőlapot az említett feljegyzés nélkül adja át a bv. intézetnek. A bv. előadó az I. jelzésű értesítőlapot az illetékes okmányirodának küldi meg.

A vizsgálati tapasztalatok alapján megállapítható, hogy a járművezetéstől eltiltásra vonatkozó értesítőlapot néhány kivételtől eltekintve továbbították a jogszabályban megjelölt szerveknek.

A Btk. 55. § (2) bekezdése, valamint 59. § (2) bekezdése, illetőleg a Bv. tvr. 70. § (1) bekezdésének a) pontja alapján a járművezetéstől eltiltás tartamába be kell számítani az ítélet jogerőre emelkedése és a szabadságvesztés megkezdése között eltelt időt, kivéve azt az időt, amely alatt az elítélt kivonja magát a szabadságvesztés végrehajtása alól. A beszámítandó időnek az értesítőlapra történő feljegyzése a bv. előadó feladata.

A jelzett időtartamnak a feljegyzését a bv. előadók mindössze néhány esetben mulasztották el, annak számításával kapcsolatban azonban az egyik megyei bíróság büntetés-végrehajtási csoportjának gyakorlatában említést érdemlő jogértelmezési probléma merült fel.

A bv. csoport ugyanis a szabadságvesztés büntetés megkezdésére felhívás ellenére nem jelentkező elítéltek esetében az ítélet jogerőre emelkedésétől a szabadságvesztés foganatba vételéig eltelt teljes időtartamot vette figyelembe be nem számítható időként, holott ezen elítéltek nem az ítélet jogerőre emelkedésétől vonják ki magukat a büntetés végrehajtása alól, hanem csak a bv. intézetben való jelentkezésre megállapított időponttól kezdve.

Az olyan büntetések összbüntetésbe foglalása esetén, amelyek mellett azonos tartamú mellékbüntetéseket szabtak ki, a bíróság az összbüntetésről kiállított értesítőlapon megjelöli, hogy a mellékbüntetések közül melyiket kell vég-

rehabilitálni. Ilyen esetben a bv. előadó a végrehajtásra kerülő mellékbüntetésre vonatkozó II. jelzésű értesítőlapra feljegyzí az összbüntetési ítéletet, amely alapján a mellékbüntetést végre kell hajtani, ugyanakkor a végrehajtásra nem kerülő mellékbüntetésre vonatkozó II. jelzésű értesítőlapra is feljegyzí, hogy a mellékbüntetést milyen összbüntetési ítélet alapján nem lehet végrehajtani. Az országos törvényességi vizsgálat e téren mulasztást nem tárt fel.

A büntetés-végrehajtási intézetek eljárásának törvényessége

Bármily meglepő is lehet a büntetés-végrehajtás rejtelseiben kevésbé járatosak számára, a büntetés-végrehajtási szervezet a járművezetéstől eltiltás végrehajtásában is figyelemreméltó szerepet játszik.

A 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 203. § (1) bekezdés c) pontja szerint az elítélt szabadításának napján a bv. intézet a végrehajtandó járművezetéstől kiálított II. jelzésű értesítőlapot megküldí az illetékes okmányirodának. Az értesítésen fel kell tüntetni a szabadulás napját és jogcímét, illetőleg a mellékbüntetésbe beszámítható vagy be nem számítható időket.

A Btk. 41. § (3) bekezdése szerint: „A szabadságvesztés végrehajtása alatt szünetelnek az elítéltnek azok az állampolgári jogai és kötelezettségei, amelyek a büntetés céljával ellentétesek, így különösen, amelyekre a közügyektől eltiltás kiterjed.” A Btk. 55. § (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik: „A közügyektől eltiltás tartama az ítélet jogerőre emelkedésével kezdődik. Ebe nem számít bele az az idő, amely alatt a közügyektől eltiltással érintett jogok a Btk. 41. § (3) bekezdése értelmében szünetelnek...” A Btk. 59. § (2) bekezdése alapján pedig a közügyektől eltiltás tartamának számítására vonatkozó utóbbi előírást a járművezetéstől eltiltás esetén is alkalmazni kell. Az idézett rendelkezésekből is könnyen levezethető, de a Bv. tvr. 70. § (2) bekezdésének a) pontja expressis verbis ki is mondja, hogy nem számít be a járművezetéstől eltiltás tartamába az az idő, amely alatt az elítélt szabadságvesztést tölt. A Bv. tvr. 70. § (1) bekezdésének b) és c) pontja alapján viszont be kell számítani e mellékbüntetés tartamába a szabadságvesztés félbeszakításának időtartamát, valamint azt az időt, amelyet az elítélt feltételes szabadságon töltött, ha azt a bíróság utóbb nem szüntette meg. Az illetékes okmányirodák a jelzett időtartamok beszámítását csak a bv. intézetek által közölt releváns adatok ismeretében tudják elvégezni. A vizsgálat során az értesítőlap megküldésének elmaradása csak néhány ügyben volt tapasztalható.

Ez történt pl. annak az elítéltnek az esetében, akit a bíróság mellékbüntetésül 2 év 8 hónapi közúti járművezetéstől eltiltásra ítélt. Az egyik országos büntetés-végrehajtási intézet az illetékes okmányirodát csak annak megkeresésére utólag, a II. jelzésű értesítőlap megküldése nélkül értesítette a terhelt által bv. intézetben töltött időről.

Olyan eset is előfordult, amikor a bv. intézet hiányosan kitöltött értesítőlapot továbbított az ügyben illetékes okmányiroda részére.

Egy ügyben az elítélt büntetését végrehajtó bv. intézet az illetékes okmányirodának olyan értesítőlapot küldött, amelyen nem tüntette fel a beszámításra vonatkozó adatokat.

A körzetközponti feladatokat ellátó települési önkormányzat jegyzőjének eljárása

A Bv. tvr. 70. § (4) bekezdése szerint a járművezetéstől eltiltás esetén az ezzel összefüggő feladatok ellátásáról a körzetközponti feladatokat ellátó települési önkormányzat jegyzője (okmányiroda) a bíróság értesítése alapján gondoskodik. A vizsgálat adatai szerint előfordult, hogy az okmányiroda nem a bíróság által kiállított értesítőlap tartalmának megfelelően hajtotta végre a járművezetéstől eltiltást.

Az egyik ügyben eljáró bíróság pénzfőbüntetés mellett 1 év 3 hónapi közúti járművezetéstől eltiltást szabott ki a terhelttel szemben. A bíróság nem rendelkezett annak az időnek a mellékbüntetés tartamába történő beszámításáról, amelynek tartamára az elítélt vezetői engedélyét a bűncselekménnyel összefüggésben visszavonták, holott a terhelt vezetői engedélyét az intézkedő rendőrök már a bűncselekmény elkövetésének helyszínén elvették. Az illetékes okmányiroda az értesítőlapot megvizsgálva észlelte, hogy azon nincs feltüntetve a járművezetéstől eltiltásba beszámítandó időtartam, de mivel a rendőrségtől korábban értesült a vezetői engedély elvételéről, a Bv. tvr. 73. § (1) bekezdése által előírt beszámítást maga végezte el.

A fenti és a hozzá hasonló esetekben az okmányirodák helytelenül jártak el, mert nem a bíróság jogerős ítéletének megfelelően hajtották végre a mellékbüntetést. Ilyenkor az értesítőlapot a Be. 564. §-ában meghatározott különleges eljárás szükségességét jelezve vissza kell küldeni az eljáró bíróságnak.

A járművezetéstől eltiltást kiszabó ítélet jogerőre emelkedésétől az eltiltás lejáratának napjáig az eltiltott személy vezetésre jogosultsága szünetel. Szünetel továbbá a vezetésre jogosultság a közúti járművek vezetésétől történő eltiltás lejáratának a napjától az utánpéízésen való részvétel közlekedési igazgatási hatóság előtti igazolásáig, ha a járművezető külön jogszabály alapján engedélyét csak az utánpéízést követően kaphatja vissza. (A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény 18. § (4) bekezdésének b) pontja alapján utánpéízésben kell részt vennie annak a járművezetőnek, akit a bíróság közlekedési bűncselekmény elkövetése miatt a járművezetéstől eltiltott, kivéve, ha az eltiltás csak járműkategóriára vagy járműfajtára terjed ki, és a vezetői engedély visszavonásával nem jár.) Végül kifejezett jogszabályi rendelkezés folytán a vezetésre jogosultság a vezetői engedély helyszíni elvételének, a büntetőeljárás megindításának, ismeretlen tettes ellen indult eljárás esetében pedig a megalapozott gyanú közlésének napjától az eltiltást tartalmazó ítélet jogerőre emelkedésének napjáig is szünetel.

A vezetésre jogosultság szünetelésének elrendeléséről, annak nyilvántartásba vételéről, a vezetői engedély visszavonásáról, valamint a külföldi hatóság által kiállított vezetői engedély bevonásáról a közlekedési igazgatási hatóság (körzetközponti feladatokat ellátó települési önkormányzat jegyzője) határoz. Az okmányiroda a büntetőeljárás megindításáról, illetőleg a megalapozott gyanú közléséről az eljáró nyomozó hatóságtól, a vezetői engedély elvételéről pedig úgy értesül, hogy azt az eljáró hatóság részére az elvétel okának megje-

lölésével három munkanapon belül megküldi. Abban az esetben, ha a vezetői engedély helyszíni elvételére nem került sor, a közlekedési igazgatási hatóság határozatban kötelezi az ügyfelet a vezetői engedély leadására. A hatóság a határozat meghozatalával egyidejűleg a vezetői engedély visszavonását, bevonását, valamint a vezetési jogosultság szünetelését nyilvántartásba veszi. A járművezetéstől eltiltás lejáratának napjáról az okmányiroda a bíróság által a járművezetéstől eltiltásról kiállított és részére megküldött értesítőlap(ok)ból szerz tudomást.

Az esetek túlnyomó részében az okmányirodák a járművezetéstől eltiltás végrehajtása során jogszerű döntéseket hoztak, időnként azonban a vezetésre jogosultság szünetelésének tárgyában hibás határozatok is születtek.

Így pl. az egyik megyei jogú város polgármesteri hivatalának jegyzője 2008. május 14. napján kelt határozatában a büntetőeljárás jogerős befejezéséig elrendelte a terhelt vezetési jogosultságának szünetelését. A határozat a vezetési jogosultság szünetelésének kezdetétől a nyomozás elrendelésének időpontját, 2008. április hó 9. napját jelölte meg, holott a terhelt vezetői engedélyének elvételére már az elkövetés helyszínén, 2008. április 4-én sor került.

Akárcsak a bíróságok igazgatási tevékenysége során, az okmányirodák eljárásában is jelentős szerepe van az ügyintézési határidő betartásának. A közlekedési igazgatási hatóság eljárásának elhúzódása ugyanis szintén nagymértékben késleltetheti a bíróság által kiszabott szankció hatályosulását.

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. tv. (Ket.) 33. § (1) bekezdése alapján az illetékes jegyzőknek a jelzett ügyekben határozataik meghozatalára 30 nap áll rendelkezésükre, amely határidő a Ket. 33. § (7) bekezdése alapján indokolt esetben egy alkalommal, legfeljebb 30 nappal meghosszabbítható.

A vizsgálati tapasztalatok alapján megállapítható, hogy az okmányirodák az ügyintézési határidőre vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket – néhány kivételtől eltekintve – betartották.

Az egyik városi bíróság határozata 2008. április 28. napján emelkedett jogerőre. Az ítéletben kiszabott 1 év 2 hónapi közúti járművezetéstől kiállított értesítőlapot az illetékes okmányiroda 2008. május hó 9. napján kapta meg, a terhelt vezetésre jogosultságának szünetelésére vonatkozó határozatát azonban csak 2008. szeptember 16. napján hozta meg.

Abban az esetben, ha az okmányiroda a bíróság által kiállított értesítőlap megküldését követően a beszámítható és be nem számítható időtartamokra vonatkozóan újabb értesítést kap, a körzetközponti feladatokat ellátó települési önkormányzat jegyzőjének is módosítania kell a mellékbüntetés lejáratának a napját. Ez a gyakorlatban jellemzően akkor következik be, amikor a bv. intézetek az előírt feljegyzéssel ellátott II. számú értesítőlapot megküldik az illetékes okmányirodának.

A vizsgálat során megállapítást nyert, hogy az illetékes okmányirodák a járművezetéstől eltiltás lejáratának napját általában megfelelően módosították.

A rendőrség végrehajtást ellenőrző tevékenysége

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 1. § (2) bek. i) pontja alapján a rendőrség büntetés-végrehajtási feladatokat is ellát, melynek keretében a Bv. tvr. 70. § (3) bekezdése alapján a járművezetéstől eltiltást is ellenőrzi. Az ellenőrzés módjára vonatkozóan azonban a hatályos jogszabályok egyetlen rendelkezést sem tartalmaznak. E kérdéskört országos viszonylatban a 4/1968. BM utasítás 2001-ben történt hatályon kívül helyezése óta semmilyen jogi norma nem szabályozza.

Az ellenőrzés hatékonyabbá tétele érdekében a legtöbb érintett rendőri szervnél vezetnek nyilvántartást a járművezetéstől eltiltás mellékbüntetés hatálya alatt álló személyekről (amely többek között a mellékbüntetés lejáratának a napját is tartalmazza), e nyilvántartások teljessége és hitelessége azonban a jelenleg hatályos szabályozás mellett nem biztosítható. A járművezetéstől eltiltásról kiállított értesítőlapnak a rendőrség részére történő megküldését ugyanis egyetlen jogszabályi rendelkezés sem írja elő, ebből következően e mellékbüntetés jogerős kiszabásáról a rendőrség leginkább csak akkor értesül, ha a bíróság az ellenőrzés megkönnyítése céljából az erre vonatkozó értesítőlapot az illetékes okmányiroda mellett az elítélt lakóhelye, illetőleg tartózkodási helye szerint illetékes rendőrkapitányságnak is megküldi.

Helyenként olyan gyakorlat is kialakult, hogy az illetékes okmányiroda a járművezetéstől eltiltással összefüggésben hozott határozatának megküldésével értesíti az érintett rendőrkapitányságot a mellékbüntetés végrehajtásáról.

Az általában követett gyakorlattal ellentétben két megyében a rendőrség egyáltalán nem vezet a járművezetéstől eltiltott személyekről nyilvántartást.

A rendőrségi nyilvántartásokkal kapcsolatban jogszabályi felhatalmazás hiányában adatvédelmi aggályok is felmerülnek, hitelességüket pedig a már említett tényezőkn túlmenően jelentős mértékben rontja az a körülmény is, hogy a legtöbb rendőrkapitányság nem kapja meg a szükséges információkat a mellékbüntetés lejáratí idejének módosításához.

A büntetőbíróság által kiszabott járművezetéstől eltiltás végrehajtásának ellenőrzése a gyakorlatban kétféleképpen történik. Az ellenőrzés tipikus, az egész ország területén végzett módja a közúti ellenőrzés. Ennek során az intézkedő rendőr a közúti közlekedési nyilvántartás segítségével megállapíthatja, hogy az intézkedés alá vont személy nincs-e eltiltva a közúti járművezetéstől. Meg kell azonban jegyezni, hogy ezek az ellenőrzések csupán szűrőpróbaszerűek, így előfordulhat, hogy az eltiltás hatálya alatt álló terhelt huzamosabb ideig minden jogkövetkezmény nélkül vezetheti a járművét.

Az ellenőrzés másik formája a rendőrkapitányságokon működtetett nyilvántartás segítségével valósul meg. Ez általában úgy történik, hogy a rendőrkapitányság részére megküldött értesítőlap alapján az igazgatásrendészeti osztály nyilvántartólapot állít ki, amelyet megküld a közrendvédelmi osztálynak. A mellékbüntetés végrehajtásának tényleges ellenőrzését a körzeti megbízot-

tak végzik, akik a nyilvántartólapon feltüntetik az ellenőrzések időpontjait, esetenként pedig az elvégzett ellenőrzésekről feljegyzéseket is készítenek. A nyilvántartólapot az eltiltás lejártát követően visszaküldik az igazgatásrendészeti osztálynak.

A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 156/A. §-a szerint az a bíróság vagy szabálysértési hatóság által járművezetéstől eltiltott személy, aki a járművezetéstől eltiltás hatálya alatt annak érvényesülési körébe tartozó járművet vezet, szabálysértést követ el.

Ha tehát az ellenőrzést végző rendőr azt tapasztalja, hogy a gépjárművet vezető személy járművezetéstől eltiltás hatálya alatt áll, szabálysértési eljárás lefolytatásának van helye. A vizsgálat nem tárt fel olyan esetet, ahol ilyen jogszértés észlelésekor a szabálysértési eljárás megindítása elmaradt volna.

A bírói gyakorlatban a járművezetéstől eltiltás tartamába beszámítandó, illetőleg be nem számítható időszakokkal kapcsolatban felmerült elvi kérdések

A Bv. tvr. 73. § (1) bekezdése szerint a járművezetéstől eltiltás tartamába be kell számítani azt az időt, amelynek tartamára az elítélt vezetői engedélyét a bűncselekménnyel összefüggésben visszavonták. A beszámításról a bíróság a járművezetéstől eltiltást kiszabó ítéletben rendelkezik. A Be. 564. §-a szerint a bíróság utólag határoz, ha az elítélt vezetői engedélye visszavonásának a járművezetéstől eltiltás időtartamába való beszámításáról a jogerős ítélet nem, vagy nem a törvénynek megfelelően rendelkezett.

Az ügyészi vizsgálat során beszerzett adatok alapján megállapítható, hogy a bírói gyakorlat nem teljesen egységes annak megítélésében, hogy mit kell a beszámítás szempontjából a vezetői engedély visszavonásának tekinteni. A kérdés megítélése egyértelmű abban az esetben, ha a terhelt vezetői engedélyét az elkövetés helyszínén elveszik, ekkor ugyanis az elvétel időpontja minősül visszavonásnak, s a bíróságok az elvételtől a mellékbüntetést kiszabó ítélet jogerőre emelkedéséig eltelt időtartamot számítják be az eltiltás tartamába.

Abban az esetben, ha a vezetői engedély elvételére nem kerül sor, a bíróságok túlnyomó többsége azt a napot tekinti a visszavonás időpontjának, amikor a terhelt vezetői engedélyét az okmányirodában a közlekedési igazgatási hatóság felhívására leadja. Ez azt jelenti, hogy az eljáró bíróságok általában nem tulajdonítanak jelentőséget sem a vezetésre jogosultság szünetelése kezdő időpontjának, sem a vezetői engedély visszavonásáról szóló határozat jogerőre emelkedése napjának.

Ezzel ellentétben az ország egyik megyéjében működő bíróságok gyakorlatában a beszámítás tekintetében nem a vezetői engedély leadása, hanem az annak visszavonásáról szóló határozat meghozatala az irányadó.

A Btk. 55. § (2) bekezdése, illetőleg 59. § (2) bekezdése alapján nem számítható be a járművezetéstől eltiltás tartamába az az idő, amit az elkövető előzetes fogvatartásban töltött (BH 1987. 227.). A Bv. tvr. 70. § (2) bekezdésének c) pontja alapján nem számít be a járművezetés tartamába az az idő sem, amely alatt az elítélt más ügyben előzetes fogvatartásban volt, feltéve, hogy elítélték.

A bíróságok általában a fenti rendelkezéseknek megfelelően járnak el, időnként azonban megtörténik az előzetes fogvatartás téves beszámítása.

A Bírósági Határozatokban közzétett két eseti döntés (BH 1994. 354. és BH 2001. 410.) szerint a kiszabott járművezetéstől eltiltás tartamába nem számítható be az az idő, amely alatt az elkövető a járművezetői engedélyt jogosulatlanul tartotta birtokában, illetőleg amely alatt az elítélt a vezetői engedélyét nem adta le, vagy nem tett olyan nyilatkozatot, amely szerint a vezetői engedélyét elvesztette. A megvizsgált ügyekből az állapítható meg, hogy a bíróságoknak csak egy része jár el az eseti döntésekben foglaltak szerint.

Egyes megyékben működő bíróságok egységesen elfogadják az eseti döntésekben megfogalmazottakat, létezik azonban olyan megye is, amelynek bíróságai akkor is mellőzik a beszámítást, ha a terhelt úgy nyilatkozik az eljárás folyamán, hogy a vezetői engedélyét elvesztette.

Összegzés

A járművezetéstől eltiltás végrehajtásának egyik legfontosabb szereplője a bíróság, amely igazgatási tevékenységének keretében kiállítja és a kijelölt szervekhez továbbítja a mellékbüntetés végrehajtásához szükséges értesítőlapot. Ennek során nemcsak az értesítőlap megfelelő kitöltése és a jogszabályban előírt szervnek történő megküldése elengedhetetlenül fontos, de a hatékony végrehajtás szempontjából annak is fokozott jelentőséget kell tulajdonítani, hogy mindez törvényes határidőben megvalósuljon. A vizsgálati tapasztalatok azt mutatták, hogy a járművezetéstől eltiltás tartalmát képező jogfosztás, illetőleg jogkorlátozás érvényesülését a leggyakrabban az értesítőlapok határidőn túli megküldése késleltette.

Törvényességi szempont, de a mellékbüntetésre ítélt egyéni érdeke is, hogy a mellékbüntetés tartalmát képező tilalmak a törvényes időtartamon keresztül érvényesüljenek.² Ennek megvalósulásában fontos szerepet játszanak a bíróságok bv. csoportjai és a büntetés-végrehajtási intézetek, amelyek a járművezetéstől eltiltás tartamába beszámítandó, illetőleg be nem számítható időtartamokról értesítik a végrehajtást fogyanatosító okmányirodákat. A vizsgálat adatai alapján a bv. előadók és a bv. intézetek e feladatukat általában megfelelő színvonalon látják el.

A körzetközponti feladatokat ellátó települési önkormányzatok jegyzői az esetek többségében az ügyintézési határidőt betartva jogszerű határozatokat hoztak és törvényes intézkedéseket fogyanatosítottak, jogalkalmazási gyakorlatukban a legtöbb probléma a vezetésre jogosultság szünetelése tárgyában hozott határozatokkal kapcsolatban merült fel.

A rendőrség alapvető feladata a járművezetéstől eltiltás végrehajtásával összefüggésben annak ellenőrzése. A vizsgálat alapján megállapítható, hogy a rendőrség e feladatát – megfelelő jogi szabályozás hiányában – nem tudja a ki-

² Vókó György i. m. 326.

vánatos színvonalon teljesíteni. A megoldást álláspontom szerint a jelenleg hatályos joganyag olyan módosítása jelentené, amely lehetővé tenné a rendőrkapitányságok számára, hogy hiteles nyilvántartást vezethessenek azokról a járművezetéstől eltiltás hatálya alatt álló személyekről, akik az illetékességi területükön lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkeznek. Ezen túlmenően a rendőrség ellenőrzési gyakorlatának egységesítése és eredményesebbé tétele érdekében szükségesnek látszik az ellenőrzés részletszabályainak jogszabályi szintű rögzítése is.

Az okmányirodák eljárásának vizsgálata során megállapítást nyert, hogy a járművezetéstől eltiltás tartamába beszámítandó időszakokkal kapcsolatos bírói gyakorlat több kérdésben nem egységes, ezért a jogegyenlőség elvének biztosítása érdekében célszerűnek látszik a joggyakorlat egységesítését célzó (jogalkotói vagy jogalkalmazói) intézkedések megfontolása.

A vizsgálati tapasztalatokat számba véve leszögezhető, hogy a járművezetéstől eltiltás végrehajtása – a vizsgálat során feltárt, eseti jelleggel előforduló hibáktól, hiányosságoktól, valamint helyenként tapasztalt helytelen gyakorlattól eltekintve – általában megfelel a hatályos jogszabályi előírásoknak, a vonatkozó joganyag azonban a bíróság által alkalmazott joghátrány hatékony érvényesülése érdekében módosításra, illetőleg kiegészítésre szorul.

Az ügyészi szervek a feltárt hiányosságok megszüntetése érdekében a szükséges intézkedéseket megtették.